

Universiteit
Leiden

The Netherlands

De geest van het Oude Loo. Juliana en haar vriendenkring 1947-1957

Bree, J.T.L.M. van

Citation

Bree, J. T. L. M. van. (2015, June 24). *De geest van het Oude Loo. Juliana en haar vriendenkring 1947-1957*. Uitgeverij Conserve, Schoorl. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/33647>

Version: Corrected Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/33647>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Dankwoord

Net als Juliana voel ik mij ‘bevoorrecht’. En dat om een heleboel redenen. Om te beginnen ben ik bevoorrecht door het liefdevolle gezin waarin ik in Veldhoven opgroeide. Met een zachtaardige vader en een wijze moeder, die niets met geschiedenis zegt te hebben maar wel een grote en oprechte belangstelling heeft voor de medemens – en dat is essentieel voor een historicus. Ik ben blij dat zij de totstandkoming van dit proefschrift heeft mogen meemaken. Ook mijn drie zussen, mijn zwagers, peettante, andere tantes en ooms en neven en nichten gaven en geven mij een rijk gevoel.

Bovendien had ik het geluk op de lagere en middelbare school les te krijgen van bevlogen docenten, die mij de liefde voor geschiedenis en literatuur bijbrachten. Meester Theo Verhagen en leraar Jacques Peeters staan daar model voor. Het is spijtig dat onze geschiedenisleraar Emiel Verstraeten te jong gestorven is om mijn promotie mee te maken. Ook Henry Campman is er niet meer, maar gelukkig zijn er uit die schooltijd nog veel vrienden over.

Bevoorrecht was ik ook omdat een studiebeurs mij in staat stelde geschiedenis te studeren. Dat was zonder staatssteun voor mij nooit mogelijk geweest omdat mijn ouders dat simpelweg niet hadden kunnen betalen. Dat dergelijke beurzen niet meer bestaan, is een kwalijke zaak en ontnemt scholieren uit de lagere sociale klassen de mogelijkheid hun capaciteiten ten volle benutten – en dat terwijl de maatschappij als geheel toch veel rijker is dan in de jaren zeventig, toen ik naar de universiteit ging.

In Utrecht en daarna in Gent kreeg ik opnieuw te maken met gedreven docenten die hart hadden voor hun vak en hun studenten. Een van de hen was prof. dr. Ed Jonker, die toen niet zal hebben bevroed dat hij mij nog eens op weg zou helpen richting een dissertatie (over een koninklijk onderwerp nog wel). Ook prof. dr. Romain Van Eenoo zal ik dankbaar blijven voor de enthousiasmerende wijze waarop hij mijn doctoraalscriptie begeleidde.

In beide steden en aan het Nederlands instituut in Rome heb ik al studierend vrienden opgedaan die mij mijn verdere leven trouw zouden blijven. Ruud Moll, Jan van Muilekom, Joost Lagendijk en Aart van Dam hebben mijn geschiedenisvlam levend gehouden dankzij inspirerende bijeenkomsten – al meer dan dertig jaar lang een feest. In Rome en daarna bracht Romke Visser op mij zijn bevlogenheid voor de geschiedenis en de bredere verbanden over. Peter Renard, Carl en Frank Schelstraete, Claire Gijssels en Marleen

Maes en allen die daarbij horen, houden de hechte band met het geliefde Vlaanderen warm. Echte vriendschap kent geen grenzen.

Bevoorrecht was ik ook doordat ik kort na mijn afstuderen de kans kreeg aan de reeks *Het aanzien van* te werken. In de loop der jaren heb ik in het boeken-vak tal van bijzondere mensen ontmoet, waarmee ik nog steeds contact heb. Zo heeft Frans Duivis zijn scherpe blik over deze dissertatie laten gaan en mij voor diverse uitgijders behoed.

Met het schrijven van *Het aanzien van het Huis van Oranje* begon mijn belangstelling voor het Nederlandse koningshuis. En omdat eenoog koning is in het land der blinden, mocht ik in de jaren negentig bij de NOS documentaires maken over de Nederlandse monarchie – indertijd een non-item voor zichzelf respecterende journalisten. Een van de documentaires, over Juliana en Greet Hofmans, zou een kleine twintig jaar later uitmonden in dit proefschrift. Bij de research daarvoor kwam ik in contact met mensen die Hofmans nog persoonlijk hadden gekend. Van hen kreeg ik documenten mee die mij zouden leiden naar de privéarchieven waarop dit onderzoek is gebaseerd. Het is een waar voorrecht geweest ooggetuigen als Erna Mijnsen en Walraven van Heeckeren van Molecaten te hebben mogen ontmoeten. Zij hebben iets in gang gezet, waarvan ze het eindresultaat niet zouden meemaken.

Maar om via hen tot een dissertatie te komen, was er nog een tussenstap nodig. Dat mij gevraagd werd zitting te nemen in de kernredactie van de *Winkler Prins Encyclopedie Koninklijk Huis* was om meerdere redenen een voorrecht. Niet alleen door de strenge, maar liefdevolle leiding van Maggy Groenewald, maar ook door het samenwerken met Ino Wubben, Piet Lekkerkerk, Frank Tebbe en Helm Horsten en de contacten met diverse auteurs ontstond er een boeiend ‘koninklijk’ netwerk. Later zouden prof. dr. Coen Tamse, prof. dr. Mieke Aerts en dr. Jeroen van Zanten mij adviseren om bij prof. dr. Henk te Velde te gaan promoveren op het onderzoek naar koningin Juliana en de Oude Loo-conferenties.

Zo kwam ik in Leiden terecht, aan de universiteit die nog gesticht is door Willem van Oranje zelf. Ook dat bleek een voorrecht. In Henk te Velde vond ik een inspirerende begeleider, die mijn neiging tot overdaad probeerde te temperen en aan mijn onderzoek richting trachtte te geven. Toen ik in 2008 bij hem kwam en zei niet zeker te weten of zo’n langdurig promotietraject wel iets voor mij was, gaf hij het advies gewoon te beginnen. Gelukkig heb ik die raad opgevolgd. Zeker ook de bijeenkomsten met mijn medepromovendi (en de daarop aansluitende etentjes) had ik voor geen goud willen missen. Ik hoop dat deze lotgenoten beseffen hoezeer ze hebben bijgedragen aan het wel-slagen van mijn onderzoekstraject – wellicht volstaat daarvoor het lezen van de inleiding!

Ook anderen hebben mij geholpen op het wetenschappelijke pad. Zo kreeg ik nuttige adviezen van prof. dr. Joris van Eynatten, prof. dr. Wouter Hane-graaff, prof. dr. Yme Kuiper, prof. dr. Arie Molendijk, dr. Flip Maarschalker-

weerd, dr. Wim Weenink en Jord Schaap. Promovenda Albertine Bloemendal voorzag mij van literatuur betreffende Bilderberg; prof. dr. George Harinck, dr. Anneke Ribberink en Mieke Aerts gaven kritisch commentaar op de hoofdstukken over godsdienst en gender.

Maar aan het schrijven ging uitgebreid onderzoek vooraf. Daarbij was de steun van Hans van Loon, Lot en Tom Etty, Ismay Kaiser en Loukie en Charles de Vaere onontbeerlijk. Van hen kreeg ik inzage in nog niet eerder bestudeerde archieven met vaak zeer persoonlijk en gevoelig materiaal. Ook gaven zij hun visie op de gebeurtenissen rond 1956. Hopelijk heb ik het vertrouwen dat zij in mij stelden niet beschaamd.

Het was bovendien een voorrecht met tal van mensen te spreken die Juliana en/of Greet Hofmans nog persoonlijk hadden gekend, of die de Oude Looconferenties hadden bezocht. Rogier Fentener van Vlissingen, Elsie Frankenholt, Wies Minnema-Kaiser, Mariet The-Mijnssen, Hein Mijnssen, Wiet Wildeman en anderen hebben mij uitgebreid te woord gestaan. Een speciaal woord van dank gaat uit naar ‘Beep’ de Vries-Bessem, Linda Kars-Villanueva, Jet Wildeman en Eudia Vegelin van Claerbergen-Pierson, die mij ook foto’s uit hun familiealbums ter beschikking stelden, voor (letterlijk) een beter beeld van de conferenties.

Dat ik op het spoor kon komen van al deze mensen, heb ik onder anderen te danken aan Michel Krielaars, Ton Boersma en Dorothea de Flines. Dominee Hans Greive gaf me inzicht in de Bijbelse interesse van koningin Juliana, Henk de Sitter en wijlen Henk Kars verduidelijkten voor mij de (denk)wereld van de kring rond Greet Hofmans.

En dat alles samen heeft geleid tot dit proefschrift. Aan de totstandkoming ervan hebben Sacha Buddingh’ en Piet Lekkerkerk een belangrijke bijdrage geleverd als kritische meelezers. Ook Marianne Hamstra en René de Kam hebben mij met raad en daad terzijde gestaan. Gill Griffiths ben ik erkentelijk voor het corrigeren van de Engelse samenvatting én omdat ik via haar en Myriam Lipovsky in de *Noorderzon* een aantal weken in stilte en afzondering aan het proefschrift heb kunnen werken. Dank ben ik ook verschuldigd aan uitgever Kees de Bakker voor het in mij gestelde vertrouwen: hij heeft wel heel lang op het manuscript moeten wachten, maar ik hoop dat hij tevreden is met het resultaat.

In tijden van aanzienlijke drukte is ontspanning van groot belang. Ik dank dan ook mijn badmintonmaatjes voor hun ‘we houden toch wel van je’, als ik er soms niet helemaal met mijn hoofd bij was en mijn dropshots hun doel misten. Ook de film- en theaterclub en het Pasen- en Kerstmiseetgenootschap schonken mij afleiding en vooral vriendschap – net als mijn dinsdagochtend-fotografie-en-tekenmaatje en haar familieleden. En waar zouden we zijn zonder muziek, die verbindt en inspireert over de generaties heen? Het is wellicht niet toevallig dat vriendschap de rode draad vormt van deze dissertatie.

DANKWOORD

Dankzij mijn familie en vrienden weet ik mij een bevoorrecht mens. Maar bovenal heb ik het geluk samen te leven met een man met wie ik veel deel en die mij mijn vriendschappen gunt en zich daardoor niet bedreigd voelt. Het heeft lang geduurd, maar eindelijk heb ik hierbij een langlopende belofte ingelost, namelijk dat het proefschrift 'volgend jaar' klaar zal zijn. Zonder Ruben als anker van mijn bestaan was het wellicht nooit zover gekomen. Hij is mijn grootste voorrecht.

Over de auteur

Han van Bree (Veldhoven 1957) studeerde geschiedenis aan de Universiteit Utrecht en de Universiteit Gent. Na voltooiing van zijn doctoraalscriptie over het Daensisme in Nederland, studeerde hij in 1982 af. Vervolgens ging hij werken voor Uitgeverij Het Spectrum en werd hij in 1983 belast met het schrijven van boeken in de reeks *Het aanzien van*. Hij ontwikkelde zich daarnaast gaandeweg tot een specialist op het gebied van het Nederlandse koningshuis en zat onder meer in de kernredactie van de *Winkler Prins Encyclopedie Koninklijk Huis* (2005). Vanaf 1989 werkte hij parttime voor de publieke omroep, onder meer bij het NOS Journaal, NOVA en NOS Actueel. Voor die laatste afdeling maakte hij over onder anderen prins Claus, koningin Juliana en prins Bernhard een aantal documentaires, die werden uitgezonden in de dagen na hun overlijden in respectievelijk 2002 en 2004. De onderhavige studie is van dat werk een direct voortvloeisel. Bij het voorbereiden van de documentaire *Juliana en Hofmans* maakte hij kennis met enkele ooggetuigen van de hofcrisis van 1956 en kreeg van hen diverse documenten mee, onder meer over de Oude Loo-conferenties. In 2007 besloot hij daar een boek over te schrijven, dat een jaar later de vorm kreeg van een proefschrift toen bleek dat er nog veel meer materiaal bewaard was gebleven dat nog niet was bestudeerd.

